№ 226 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 14

1908

ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 14 № 226

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄԱՀՈՒԴԵՂԷՆԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Հեռախօս № 667 **Ս. Ս. ԳՈՒԼԵԱՆՑԻ** Հիմն. գոյութ. ունի 1870 Թ.

Վասնայա փող., տուն Շադինովի

Ստացված են մեծ քանակութեամբ Ռուսաստանի և արտասահմանի ամենալաւ գործարաններից ՄԱՀՈՒԴՆԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒԱԾՔՆԵՐ տղամարդկանց հագուստի համար, ֆօրմեննի կտորներ բոլոր հաստատութիւնների համար, դիագօնալ, կաստոր, մահուդ, դրապ, և այլն։ Նոյնպէս տաք վերմակներ բոլոր տեսակներից և ուրիշ շատ ապրանքներ։

Գները մատչելի են, առանց սակարկութեան։

(հ. կ. ե.) (առ.) 10—6

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

ՀԱՅ ԴԵՐԱՍԱՆԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏԻԿ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹ.

Երեքշաբթի, հոկտեմբերի 14-ին Անդամների, փոխանդամների և նրանց ընտանիքների համար Կը ներկայացնէ

ՀԱՄԱՐ 13

Դրամա 2 արար. Նեայդեօնովի, Թարգմ. Գ. Խաժակի

Վերջը

ՅՈԲԵԼԵԱՆ

Կատակ 1 արար., Չեխովի, Թարգ. Սիմակի

Մասնակցում են օր. Ադամեան, տ. տ. Գուլազեան Նօնիկեան, Մելիքեան, պ. պ. Աւետեան, Զարիֆեան, Թորոսեան, Մամիկոնեան և Սանթուրճեան։

Սկիզբը երեկոյեան ժամը ճիշտ 8½-ին։ Տեղերի գները 1 րուբլուց մինչև 30 կոպ., հիւրերի մուտքը ընդհանուր կանոնների հիման վրա։

Հայոց Դրամատիկ Ընկերութիւն

ՍԵՐԲԻԱՅԻ ՎԻՃԱԿԸ

Բալկանեան թերակղզու վրա կատարված դէպքերը սասկալի կենսական հարուած հասցրին Սերբիայի շահերին, ուստի և գրգռումը, յուզմունքը ամենից շատ Սերբիայում է նկատվում, և սերբ ժողովուրդը այնքան գայրացած է, որ ուղղակի պահանջում է պատերազմ, նոյնիսկ ունենալով գիտակցութիւնը, թէ պատերազմը Աւստրիայի պէս մի զօրեղ պետութեան հետ կարող է աղէտալի լինել իր համար։

Յուզված է և Չերնօգորիան, Սև-Լեռը, որի շահերը նոյնպէս վտանգված են։

Բօսնիայի և Հերցեգովինայի ազգաբնակութեան մեծամասնութիւնը սերբ լինելով, Սերբիան յոյս ունէր, թէ մի օր նա կը տիրանայ այդ երկիրներին և գլուխ կը բերէ իր ազգային միութեան գործը։ Այդ յոյսը կարելի էր տածել, եթէ որ Բօսնիան և Հերցեգովինան պատկանէին Թիւրքիային, բայց երբ մի անգամ նրանք դառնան Աւստրիայի սեփականութիւն, այդ յոյս կը չքանայ և Սերբիայի ազգայնական ձգտումները կանհետանան։

Եթէ Սերբիան և Չերնօգորիան որևէ հատուցումն, փոխարինութիւն կամ, ինչպէս դիպլօմատիական լեզուով ասում են, կօմպենսացիա չը ստանան, իրողապէս տուժողները նրանք կը լինեն և ոչ Թիւրքիան։ Թիւրքիան մինչև այսօր ևս միայն անուանական վեհապետութեան իրաւունք ունէր Բօլգարիայի և Բօսնիա-Հերցեգովինայի վրա։ Թիւրքիան իրական ոչ մի կորուստ չունի նրանից, որ Բօլգարիան հրատարակվում է անկախ պետութիւն, կամ Բօսնիան ու Հերցեգովինան կցվում են Աւստրիային։ Արդէն 30 տարի է, որ Բօլգարիան իրողապէս անկախ է, իսկ Բօսնիան ու Հերցեգովինան կառավարվում են Աւստրիայի ձեռքով։

Եւ ոչ մի կասկած չը կայ, որ, եթէ նոյնիսկ կայանայ եւրօպական կօնգրէս Բերլինի դաշնագրի վերաքննութեան կամ Բօլգարիայի և Աւստրիայի վարմունքի քննութեան համար, կօնգրէսը անկարող կը լինի կատարված իրողութիւնը ջնջել կամ փոխել։ Բօլգարիան կը մնայ անկախ պետութիւն, իսկ Բօսնիա-Հերցեգովինան՝ աւստրիական երկիր։ Բայց միւս կողմից անիրաւացի կը լինէր որևէ կերպով չը վարձատրել Սերբիան և Չերնօգորիան՝ կրած կորուստների համար։ Այդ վարձատրութիւնը կը լինէր Նօվօ-Բազարի սանջակը, որ նոյնպէս Աւստրիայի ձեռքին էր և սա այժմ վերադարձրել է Թիւրքիային, տալ Սերբիային, որովհետև նա Սերբիայի մասն է կազմում և նրանից խլված երկիր է։ Ճիշդ է, Չերնօգորիան ևս պահանջում է, որ այդ սանջակի կէսը իրան տրվի, բայց Չերնօգորիային կարելի էր վարձատրել նրանով, որ իրաւունք տրվէր նրան օգտվել իր ծովային ափերով և նաւահանգիստներով, վերացնել Անտիվարի և Դուլչինիօ նաւահանգիստների վրայից արտաքին խնամակալութիւնը, որին ենթարկված են այդ չերնօգորիական նաւահանգստային քաղաքները։

Սակայն Թիւրքիան կարող է ընդդիմանալ և չը համաձայնել, որ Նօվօ-Բազարի սանջակը տրվի Սերբիային։

Այո, ծանր է Սերբիայի վիճակը. նրա կենսական շահերը վտանգված են. երիտասարդութիւնը, սաստիկ յուզված, ձգտում է պատերազմի, լաւ համարելով ամեն բան կորցնել, քան թոյլ տալ սերբ ազգութեան ջլատումը, բայց, ինչպէս շատ ճիշտ նկատում է «Слово» թերթը, Սերբիան միայնակ անկարող է չափվել Աւստրիայի հետ, և միայն ամբողջ հարաւային սլաւեան միացեալ ազգութիւնը կարող է դիմադրել։ Բայց հարաւային սլաւօնականութեան մէջ չը կայ միութիւն, և մենք գիտենք, որ Բօսնիա-Հերցեգովինայի սլաւեանների պատգամաւորութիւնը իր ուրախութիւնը յայտնեց աւստրիական կայսրին այդ երկիրների միացման համար։

Պատերազմը սերբերի կողմից կարող է աղէտալի լինել ամբողջ Սերբիայի համար։

Մենք նորից հնում ենք այն կարծիքին, որ արտայայտում են եւրօպական բոլոր խաղաղասէրները, թէ ամենաարդար և օրինաւոր լուծումը ծագած վէճի՝ կը լինէր պլեբիսցիտի միջոցով իմանալ Բօսնիայի, Հերցեգովինայի, Նօվօ-Բազարի սանջակի ազգաբնակութեան ցանկութիւնը, թէ նա ում հետ կամենում է միանալ—Թիւրքիայի, Աւստրիայի, թէ Սերբիայի։

Ուրիշ արդար ճանապարհ չը կայ։

Հ. Առաքելեան

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վիէննա, 11 հոկտեմբերի

«Cor. Bur.»-ն լիազօրված է յայտնել հետևեալը.

«Բոլորովին սխալ է «Standard» լրագրի Բերլինի թղթակցի այն տեղեկութիւնը, երբ արքեդուքս Ֆրանց-Ֆերդինանդը մասնաւոր խօսակցութիւնների ժամանակ ասել է, որ Գերմանիայի վերաբերմունքը դէպի Բօսնիայի և Հերցեգովինայի միացումը ցոյց կը տայ դաշնակցութեան իրական գնահատութիւնը. Աւստրո-Ունգարիան ներկայ դէպքում կարող է համոզվել՝ այդ դաշնակցութիւնը համապատասխան է, արդեօք, նրա շահերին և աւելի շահաւէտ չի՞ լինի, արդեօք, ուրիշ կօմբինացիաներ անել, իսկ արքեդուքսը կողմնակից կը դառնայ դաշնակցական յարաբերութիւնների շարունակութեան այն դէպքում, երբ ներկայումս Գերմանիան լօյալ պաշտպանութիւն ցոյց տայ Աւստրո-Ունգարիային։ («Հ. Գ.»)

—

Բուդապեշտ, 11 հոկտեմբերի

Աւստրիական պատգամաւորութեան արտաքին գործերի մասնաժողովը հաստատեց Բօսնիայի և Հերցեգովինայի համար որոշած նախահաշիւը։

Ունգարական պատգամաւորութիւնը ընդունեց զինուորական վարչութեան գրաւած նահանգների համար կազմած նախահաշիւը և վերջացրեց իր աշխատանքները։ («Հ. Գ.»)

—

Բուդապեշտ, 11 հոկտեմբերի

«Cor. Bur.»-ն հաղորդում է, որ վերջին օրերս Աւստրո-Ունգարիայի և Թիւրքիայի բանակցութիւնների ընթացքի մասին Կ. Պօլսից ստացված տեղեկութիւնները անբարեյաջող էին. հիմք կար յոյս դնել նրանց շուտափոյթ վախճանի վրա։ Մինչ, վերջին տեղեկութիւններից երևում է, որ ըստ երևոյթին Թիւրքաց կողմից դժուարութիւններ են ծագել։ Աւստրո Ունգարիան սրանից յետոյ էլ այն մտքին հաւատարիմ կը մնայ, թէ անհրաժեշտ է համաձայնութիւն կապել Թիւրքիայի հետ և այդ մտքից վերջնական աջողութիւն է սպասում արդէն այն պատճառով, որ Աւստրո-Ունգարիայի և Թիւրքիայի համաձայնութիւնը կարող է բարեյաջող ազդեցութիւն ունենալ ոչ միայն զուգընթացաբար այժմ տեղի ունեցող Թիւրք-բօլգարական բանակցութիւնների վրա, այլ նաև այն պատճառով, որ այդ համաձայնութիւնը թերևս էապէս նպաստէ կօնֆերենցիայի գաղափարին, որը սկզբունքով ընդունում են բոլոր պետութիւնները։ («Հ. Գ.»)

—

Բէլգրադ, 11 հոկտեմբերի

Համալսարանի ուսանողները գեներալ Վուկօտիչին ցնծագին օվացիա սարքեցին։ Ահագին ամբոխը դրօշակներով և ջահերով մօտեցաւ այն տանը, ուր իջել է Վուկօտիչը։ Երբ լսվեցին «կեցցէ իշխան Նիկօլան, Չերնօգօրիան, կեցցեն չերնօգօրցիները», գեներալ Վուկօտիչը դուրս եկաւ պատշգամբ։ Համալսարանի պրօֆեսոր Դաշիչ արտասանեց մի երկար ճառ, որով մատնանշեց, որ Չերնօգօրիայի և Սերբիայի այժմեան միութիւնը ձեռք կը բերէ այն, ինչ որ ձեռք ձգեց Կարա-Գէօրգին սրանից հարիւր տարի առաջ։

Վուկօտիչը շնորհակալութիւն արեց այն խանդավառ զգացմունքների համար, որ արտայայտվեցին իշխան Նիկօլային, Չերնօգօրիային և չերնօգօրցիներին ու ասաց.

«Լօվչենի լանջերի մօտ եղբայրութեան միևնոյն զգացմունքներով են ոգևորված, ինչպէս Սերբիայում։ Ոչ ոքի այլևս չի աջողվի խախտել սերբիական և չերնօգօրիական միապետների միջև գոյութիւն ունեցող վստահութիւնը։ Կեցցէ սերբիական թագաւորը, թագաժառանգը և սերբ ժողովուրդը»։

Ամբոխը երգեց չերնօգօրիական ազգային օրհներգը։ Ցուցարարները հանգիստ ցրվեցին։

Պրէսս-Բիւրօյի ասելով, մատացածին են Բուդապեշտի և Վիէննայի լրագիրներից մի քանիսի լօնդօնեան լրագիրներից արտատպած այն տեղեկութիւնը՝ երբ լուրջ թիւրիմացութիւններ են ծագել թագաւորի և գահաժառանգի միջև։ («Հ. Գ.»)

—

Բէլգրադ, 12 հոկտեմբերի

Թագաւորական ամրոցում ի պատիւ Վուկօտիչի տրվեց պաշտօնական ճաշկերոյթ։ Թագաւորը խմեց իշխան Նիկօլայի, նրա ընտանիքի և Չերնօգօրիայի կենացը և ասաց, որ երկու անկախ սերբիական պետութիւնների միջև լիակատար համաձայնութիւն է տիրում այժմեան ծանր դրութեան վերաբերութեամբ, նաև ապագայ միացեալ գործունէութեան նկատմամբ։ Դիպլօմատիական մարմնից ճաշկերոյթին ներկայ էր միայն Թիւրքական դեսպանը։ («Հ. Գ.»)

—

Սօֆիա, 11 հոկտեմբերի

Բօլգարական գործակալութիւնը հաղորդում է.

«Մի քանի լրագիրներ պնդում են, որ Բօլգարիայի և Թիւրքիայի համաձայնութեան բանակցութիւնները խզվել են։ Այդ համոզմունքը անհիմն է։ Բօլգարիայի և Թիւրքիայի միջև բանակցութիւններ սկսելու չը ձեռնարկվեց, ուստի և նրանք չէին կարող խզվել։ Բօլգարական կառավարութիւնը, ընդառաջ երնելով երկու երկիրների ցանկութեան՝ մտնել անմիջական համաձայնութեան մէջ, Կ. Պօլիս ուղարկեց երկու պատգամաւորներ այդ համաձայնութեան հիմունքների նկատմամբ մտքերի փոխանակութիւն ունենալու համար։ Պատգամաւորները, կատարելով իրանց միսիան, վերադարձան այսօր առաւօտեան։ Կառավարութիւնը, ծանօթանալով պատգամաւորների զեկուցագրի հետ, կը զբաղվէ համաձայնութեան հնարաւորութիւնը պարզելով։ Այն յուզալից լուրերը, որոնք երևան եկան այդ առիթով, միանգամայն անհիմն են։ (Հ. Գ.»)

—

Վիէննա, 11 հոկտեմբերի

Ինչպէս լսել է «Cor. Bur.» Բէլգրադից, սերբ կառավարութիւնը պատրաստակամութիւն է յայտնել վարձահատոյց լինել աւստրո-ունգարական դեսպանատան ցանկացածի չափով աւստրո-ունգարական այն առևտրականներին, որոնց վնասվեցին վերջին անկարգութիւնների ժամանակ։ («Հ. Գ.»)

—

Վիէննա, 11 հոկտեմբերի

Կայսրը Ֆիշլեր և Պրաշեկ մինիստրների հրաժարականի վերաբերութեամբ դեռ իր համաձայնութիւնը չէ տուել և յանձնել է երկուսին շարունակել գործավարութիւնը։ Վճիռը յետաձգվել է մինչև կայսրի Վիէննա վերադառնալը։ («Հ. Գ.»)

—

Բերլին, 11 հոկտեմբերի

Առաւօտեան Իզվօլսկին խօսակցեց ստատս-սեկրէտար ֆօն-Շէնի հետ, ցերեկով—պետական կանցլերի հետ։ Երեկոյեան ի պատիւ մինիստրի ճաշկերոյթ տրվեց ֆօն-Շէնի մօտ։

Հոկտ. 12-ի առաւօտեան Իզվօլսկին կընդունվի կայսրից ունկնդրութեան, որից յետոյ կը ճաշէ նրա մօտ։ Երեկոյեան ի պատիւ մինիստրի ճաշ կը տրվի պետական կանցլերի մօտ։

Իոկօգամայից հեռագրում են, որ ամերիկական նաւախմբի այցելութիւնը անցաւ առանց որևէ միջադէպի։ Օֆիցէրները և նաւաստիները ասում են, որ նրանց ցոյց տրված ընդունելութիւնը աւելի հանդիսաւոր էր, քան որևէ այլ տեղում, և անկասկած կը մերձեցնէ և կը վերականգնէ երկու ազգերի հին բարեկամութիւնը։ Մամուլը մատնանշում է, որ Սպերի նաւատորմի գալուստը նոյն տեսակ խաղաղ միսիա է ներկայանում, ինչպէս Պէրրիի նաւատորմի գալուստը, որ 1854 թւին Կանագավի պայմանագրով կարողացաւ բանալ տալ եապօնական առաջին նաւահանգիստները Միացեալ-Նահանգների համար։ Այսօր ամերիկական նաւախումբը կը մեկնէ։ («Հ. Գ.»)

—

Բէլգրադ, 12 հոկտեմբերի

Գահաժառանգ Գէօրգին երկուշաբթի մեկնում է Պետերբուրգ. նրա հետ լինելու է մի յատուկ միսիա, որի մէջ մտնում է ի թիւս միւսների և Պաշիչը՝ սերբիական Պետր թագաւորի նամակը կայսրին յանձնելու համար։

Չերնօգօրիայի Վուկօտիչ գեներալին շնորհվեց առաջին կարգի ս. Սավվի շքանշանը։ («Հ. Գ.»)

—

Կ. Պօլիս, 3 հոկտեմբերի

Երէկ յատուկ միսիայով անդս եկաւ սերբիական յայտնի պետական գործիչ Նօվակօվիչը։ Նրա գալուստը բացատրում են Թիւրք-սերբիական համաձայնութիւն կայացնելու ձգտումով։

Լրագիրները տպում են կօնֆերենցիայի ծրագիրը, որ իր մէջ պարունակում է չորս կէտ. Բօլգարիայի և Արևելեան Ռումէլիայի քաղաքական դրութեան որոշումը, այս երկու երկիրների ֆինանսական պարտականութիւնները, Բօսնիա և Հերցեգովինա, Թիւրքիայի տերրիտօրիալ անձեռնմխելիութիւնը ճանաչելու խնդիրը։ Լրագիրները բաւականութեամբ ընդգծում են այն հանգամանքը, որ Արևելեան Ռումէլիայի հարցերը զատված են բօլգարական հարցերից, որ նախագծի մէջ մտցված է Բօսնիայի և Հերցեգովինայի հարցը, որ նրա մէջ բացակայում է Սերբիայի կօմպենսացիան և որ, վերջապէս, չէ մտցված նեղուցների խնդիրը։ («Հ. Գ.»)

—

Ցէտինէ, 12 հոկտեմբերի

Նոր նշանակված անգլիական հաւատարմատար Օրէյլին, որ եկաւ երէկ գիշեր, այսօր ընդունվեց իշխան Նիկօլայից։ Երեկոյեան ամբոխը Օրէյլիի բնակարանի առաջ օվացիա սարքեց ի պատիւ Անգլիայի։ («Հ. Գ.»)

—

«Каспій» լրագիրը ստացել է հետևեալ հեռագիրները.

Լօնդօն.—Բօլգարիայի վճռական հրաժարումը դրամական վարձատրութիւն տալ Թիւրքիային՝ ճնշող տպաւորութիւն է թողնում։ Այստեղ հաւատացած են, որ մօտ օրերս պատերազմ կը յայտարարվի։ Թիւրքիան հարիւր հազարանոց բանակ է կենտրօնացրել Ադրիանուպօլսի շրջակայքում։ Ինչպէս ենթադրում են, առաջին ընդհարումը տեղի կունենայ Ռադօմիրին մօտիկ։

Վիէննա.—Պօլսից ստացված տեղեկութեանց համաձայն, հին Թիւրքերը գնել են մօտ 30,000 ատրճանակներ և եռանդով զինում են իրանց համախոհներին։ Թիւրքերի ու բօլգարների միջև ընդհարումներ սահմանագլխի վրա այժմից արդէն տեղի են ունենում, համարեա, ամենայն օր։ Թիւրքական սահմանային իշխանութիւնները պահանջում են օգնական ոյժեր։

Բէլգրադ.—Սկուպշչինայի նախագահ Իօվանօվիչը յայտնել է թղթակիցներին, որ նա համոզված է պատերազմի անխուսափելիութեանը։ Կօնֆերենցիան պէտք է Բօսնիային իրան վերապահէր լուծելու այն հարցը, թէ ինքը աւտօնօմիա է ուզում կամ ցանկանում է միանալ պետութիւններից որևէ մէկին։

Երէկ աւստրիացիները փորձեցին գրաւել Դրին գետի մէջ գտնվող Նիկլի կղզին։ Սերբիական զինված հովիւները հրացանաձգութեամբ դիմաւորեցին ափ իջնող նրանց հեծելազօրին։ Աւստրիացիները յետ նահանջեցին։ Մէկը գերի է վերցված։

—

Բերլին, 6 հոկտեմբերի

Սպառնացող պատերազմի նշանները այսօր բաւականաչափ կորցրին իրանց նշանակութիւնը շնորհիւ ստացված նոր տեղեկութիւնների—որ բանակցութիւններ են տեղի ունենում Թիւրքիայի, Բօլգարիայի և Աւստրո-Ունգարիայի միջև կրիզիսը առանց միջազգային կօնֆերենցիայի վերացնելու համար։ («Р. С.»)

—

Կ. Պօլիս, 6 հոկտեմբերի

Թիւրքական դեսպանութիւնը, արժանահաւատ տեղեկութիւնների համաձայն, մտադիր է մերժել կօնֆերենցիայի անգլիական ծրագիրը։

Թիւրքիան պատրաստ է ընդունել այնպիսի ծրագիր, որը պարունակում կը լինի իր մէջ բօլգարական անկախութեան, Բօսնիա և Հերցեգովինայի միացման, ֆինանսական պարտաւորութիւնների ու Թիւրքիայի կայսրութեան անձեռնմխելիութեան վերաբերեալ հարցերը։ Սերբերի համար կօմպենսացիա տալու հարցի քննութիւնից Թիւրքիան կը հրաժարվի, իսկ Դարդանելի հարցը նա աւելի նպատակայարմար է համարում լուծել

շահագրգռված պետութիւնների միջև յատուկ բանակցութիւններ վարելով։ («Р. С.»)

—

Բելգրադ, 6 հոկտեմբերի

Այստեղի իտալական գաղութը երէկ միտինգ գումարելով արտայայտեց իր բողոքը Բոսնիան և Հերցեգովինան Աւստրիային միացնելու առիթով։ Միտինգին մասնակցողները գնացին պալատի առաջ և դուրս կանչելով Պետրո թագաւորին՝ աղմկայոյզ ողջունեցին նրան։ Թագաւորը շնորհակալութիւն յայտնեց իտալացիներին, յոյս յայտնելով, որ արդար գործը կը յաղթանակէ։ Միտինգին մասնակցողները հեռագիր ուղարկեցին իտալական թագաւորին, որտեղ հրաւէր էին կարդում իտալական ժողովրդին սերբերի հետ միանալու ընդհանուր թշնամու դէմ կռիւ մղելու համար։ («Р. Сл.»)

—

Պարիզէն առջի օրուան Թուականով հեռագիր մը կըսէ.

Այս իրիկուն կը սպասուի Լոնդոնէն պաշտօնական զեկուցումի մը դեսպանախորհուրդին նկատմամբ, որուն հետևեալ կէտերը ընդունուած են Անգլիայի, Ֆրանսայի և Ռուսաստանի կողմէ։

Ա. Բուլղարիայի անկախութեան ճանաչումը, անոր դրամական պարտականութեանց սահմանումը Թիւրքիայի հանդէպ և կարելի է նաև երկաթուղիներու գրաւեալ գիծերու խնդրոյն կարգադրութիւնը։

Բ. Հաստատում Բոսնայի և Հերցէգովինայի Աւստրօ-Ունգարիային կցուելուն։

Գ. Նէնիբազարի գաւառին Թիւրքիայի վերադարձուիլը։

Դ. Կրետէի անկախութեան և Յունաստանի կցուելուն ճանաչումը և Յունաստանի՝ Թիւրքիայի հանդէպ դրամական պարտականութեանց սահմանումը. նաև յայտարարութիւն մը, թէ Բերլինի դաշնագրութեան 23-րդ յօդուածը, Եւրոպական Թիւրքիայի նահանգներուն համար, իր զօրութիւնը պիտի կորսնցնէ, երբ Թիւրքիան գոհացուցիչ կանոններ հաստատէ։

Ե. Միևնոյն բանը 61-րդ յօդուածին համար՝ հայաբնակ նահանգներու մասին։

Զ. Սև Լերան վեհապետական իրաւունքներուն սահմանափակումները պիտի ջնջուին։ Միակ յօդուած մը, այդ ջնջումին նկատմամբ, պիտի յաջորդէ Բերլինի դաշնագրութեան 28-րդ և 33-րդ յօդուածներուն։

Է. Փոխարինութիւն մը Սերբիայի և Սև Լերան։

Ը. Փափագելի է համաձայնութիւնը մը գոյացնել Դանուբի հիմակուան կանոնագրութեանց վերաքննութեանը մասին, նոյն գետին եզերքները հաստատուած պետութեանց տալով Բերլինի դաշնագրութեան 43-րդ և 57-րդ յօդուածներուն տրամադրածէն աւելի իրաւունքներ։

Թ. «Քապիտիւլասիօն»-ներու և օտար նամակատուններու մասին մասնաւոր յայտարարութիւն մը պիտի ըլլայ, թէ քանի որ օսմ. նոր սահմանադրութիւնը կը նախատեսէ Թիւրքիայի դատական գործերուն վերակազմութիւնը և օրէնսդրութեան բարենորոգումը, եւրոպական միւս տէրութեանց մէջ կիրարկուած սկզբունքներուն համաձայն, ուստի տէրութիւնները պատրաստ են, որպէսզի այդ բարենորոգումները իրականան, կառավարութեան հետ ուսումնասիրելու այն միջոցը, որով կարելի ըլլայ «քապիտիւլասիօն»-ներու և համանման դաշնագրութեանց տեղ, դնել անոնք որ արդի տէրութեանց յարաբերութիւնները կը սահմանեն։ Այն ատեն նաև պիտի քննուի հիմա գոյութիւն ունեցող օտար նամակատուները ջնջելու կարելիութիւնը։ («Արևելք»)

—

Վիէննա, 6 հոկտեմբերի

Այստեղի Թիւրքական դեսպանատանը հաղորդեցին ձեր Թղթակցին, որ պատերազմի վտանգը անցաւ արդէն. այնուամենայնիւ մօտ օրերս տեղի կունենան սենսացիօն անցքեր։

Պրագայից հեռագրում են, որ շաբաթ գիշեր սէյմը փակելու առիթով փողոցներում տեղի ունեցան հակագերմանական ցոյցեր։ Ցուցարարները ջարդոտեցին բարօն Էրենտալի տան պատուհանները, բացագանչելով. «Ռեվանշ. սա հատուցումն է Սերբիայի համար»։ Բացի դրանից նրանք փորձեցին ցոյց անել «День» լրագրի խմբագրատան առաջ, որը Կրամարժի օրգանն է, վերջինիս բռնած դիրքի համար Բոսնիայի և Հերցեգովինայի միացման հարցում։ Երեկ ցոյցերը վերսկսվեցին։ Գերմանական ուսանողները փորձեցին արգելք լինել ցուցարարներին, բայց ստիպված եղան յետ փախչել։ Ցոյց էին անում գլխաւորապէս ազգային սօցիալիստները։ Կանչված զօրքերը սուիններով ցրեցին ամբոխը։ («Р. С.»)

—

Պրագա, 6 հոկտեմբերի

Գերմանական ուսանողների երէկվայ պրովոկացիայի շնորհիւ հակագերմանական ցոյցերը այսօր երեկոյեան դէմ փոխվեցին լուրջ անկարգութիւնների։ Գրգռված ամբոխը լցվել էր փողոցները. ցերեկվայ ժամը 4-ից հարկադրված էին միջամտելու զօրքերը։ Ցոյցերի ժամանակ փչացվել են գերմանական հաստատութիւնների շէնքերը և գերմանական շատ ֆիրմաների կրպակները, որոնց ցուցանակագրերը պոկել են և լուսամուտները ջարդ ու փշուր արել։ Այսօր գրաւված են չեխերէն լեզուով լոյս տեսած բոլոր լրագիրները, մինչդեռ տեղական գերմանական երկու թերթեր լոյս տեսան և բացարձակապէս գրգռում են Պրագայի գերմանացի ազգաբնակութիւնը անկարգութիւններ անելու։ Ամբոխի տրամադրութիւնը յուզվում է մանաւանդ գաւառներից ստացվող այն լուրերով՝ թէ զանազան տեղերում գերմանական մեծամասնութիւնը վիրաւորանք է հասցրել չեխերին։ («Р. С.»)

—

Բերլին, 12 հոկտեմբերի

«Frank. Zeit.»-ին Թաւրիզից հաղորդում են, որ ռուսաց վեց բատալիօններ հեծելազօրի և թնդանօթների համապատասխան քանակութեամբ անցան պարսից սահմանը։ Այս զօրքերը գրաւելու են Թաւրիզը և այնտեղ սպասվում էին հոկտ. 11-ին։

Նկատողութիւն Գործակալութեան. — Պետ. Հեռ. Գործակալութեան ձեռքի տակ եղած տեղեկութիւնների համաձայն, այդ տեղեկութիւնը միանգամայն մտացածին է։ («Հ. Գ.»)

—

Թէհրան, 6 հոկտեմբերի

Երեկ կոզակների բրիգադան երաժշտական նուագածութեամբ և դրօշակներով գնացել էր Բաղէ-շահը։ Շահը դիտեց նրանց, բաժանեց պարգևներ և ասաց, որ իր վերջին յոյսը կոզակներն են։ Այսօր դէպի Թաւրիզ ճանապարհվեցին օտարերկրեայ օֆիցերները 300 պարսկական կոզակներով, երկու բատարէաներով ու գնդակացիրների մի զօրամասով։ Նրանց հետ գնում են 10 ֆուրգօններ՝ փամփուշտներով բեռնաւորված, ուղտերի ու ջորիների կարաւանը ռազմամթերքներով ու մթերքներով։ Կոզակները գնում են անճարութեամբ։ Ուղարկվելուց խուսափելու համար նրանցից շատերը բաստ են նստել, շատերն էլ փախել են ծառայութիւնից։ Նրանց տրամադրութիւնը ճնշված է։ Նրանք լալիս էին, համոզված լինելով որ այլևս չեն վերադառնալու։ («Р. Сл.»)

—

Լուր է տարածված Պետերբուրգում, որ հայոց կաթողիկոսի ընտրութեան եղանակի մէջ փոփոխութիւն է մտցրված. Ընտրութիւնը կատարվելու է այսուհետև ոչ թէ բացարձակ ձայնատուութեամբ, այլ գաղտնի քուէարկութեամբ։ Այդ մասին յայտնում է նաև «Зак. Об.» լրագիրը։

—

Պետերբուրգ, 11 հոկտեմբերի

Երէկ կովկասեան Փոխարքայ կոմս Վորոնցով-Դաշկովը այցելութիւն տուեց մինիստրների խորհրդի նախագահին։

Փոխարքան մնալու է Պետերբուրգում մինչև նոյեմբեր ամիսը՝ մասնակցելու մինիստրների խորհրդում կովկասեան բոլոր օրինագծերի քննութեան նիստերին։

«Трудовой Путь» լրագրի խմբագիր ինժեներ Ռօմանովսկին դատապարտված է $1^{1}/_{2}$ տարվայ բերդարգելութեան Գրիգորի Պետրովի (նախկին քահանայ) միտրոպոլիտին ուղղած նամակը տպագրելուն համար։

Վտանգաւոր կերպով հիւանդացել է յայտնի փաստաբան և Պետական Դումայի անդամ Փ. Ն. Պլեվակօն։

Ինչպէս հաղորդում են, Վիէննայի ռուսաց դեսպան իշ. Ուրուսովը հրաժարական է տուել պաշտօնից։

Այսօր արտաքին գործերի մինիստր Իզվօլսկին ունկնդրութեան է ընդունվել Վիլհէլմ կայսրի մօտ։ («Кс.»)

—

Խարկով, 11 հոկտեմբերի

Համալսարանում պարապմունքներն այսօր սկսվեցին։ («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 11 հոկտեմբերի

Համալսարանի խորհրդատու մասնաժողովը կառավարական հաղորդագրութեան հիման վրա մշակեց ֆակուլտէտային ներկայացուցչութեան կազմակերպութիւն և հոկտ. 13-ին ներկայացրեց պրոֆէսօրների խորհրդին։ Ներկայացուցչութիւնը լինելու է ուսանողների և պրոֆէսօրների միջև իբրև միջնորդ ակադէմիական հարցերի վերաբերութեամբ։

Կէսօրին մօտերը, Մեծ Կօնիւշէնում, Ուրալ-Վոլգա մետաղաձուլական ընկերութեան վարչութեան պահեստի կառավարիչ Սուէտինը վիրաւորվեց։ Մարդասպանը կրակեց մի քանի անգամ և ծանր վիրաւորեց Սուէտինին գլխից։ Նա ձերբակալվեց։ («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 11 հոկտեմբերի

Բարձրագոյն ուկազով ֆինլանդական երկրորդ հերթական սէյմը փակվում է հոկտ. 18—31-ին։

Իբրև կուրիօզ մի քանի լրագիրների հաղորդած այն տեղեկութեան առիթով, իբր արտաքին գործերի մինիստրութեան կառավարիչ Չարիկովը մենամարտելու էր աւստրօ-ունգարական դեսպանատան խորհրդատու պրինց Ֆիւրստէմբերգի հետ, պաշտօնական «Россія» լրագիրը յայտնում է, որ այդ լուրը բոլորովին իրականութեանը չէ համապատասխանում։ («Հ. Գ.»)

—

Կիէվ, 11 հոկտեմբերի

Պոլիտեխնիկական ինստիտուտի ուսանողական ժողովում վճռվեց պարապմունքները վերսկսել հոկտ. 13-ից։ («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 11 հոկտեմբերի

Տեղս եկած Չերնօգօրիայի պետական խորհրդի նախագահ Միուշկովիչը այսօր առաւօտեան այցելեց արտաքին գործերի մինիստրութեան կառավարչին։ («Հ. Գ.»)

—

Կօկանդ, 12 հոկտեմբերի

Հոկտեմբերի 10-ին, գիշերվայ ժամը 12 և 55 րոպէին զգացվեց երկրաշարժ, որը 15 րոպէից յետոյ կրկնվեց։ («Հ. Գ.»)

ԴԻՊԼՈՄԱՏԻԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒՄ

Պետերբուրգից հոկտեմբերի 6-ին հեռագրով հաղորդում են «Р. Сл.» լրագրին, որ Պետերբուրգի դիպլօմատիական շրջաններում վհատութեան տրամադրութիւն է նկատվում։ Բալկաններից ստացվող տեղեկութիւնները յուետես բնաւորութիւն են կրում, և Պետերբուրգում սկսել են նոյնիսկ կասկածել՝ թէ կաջովի՞, արդեօք, կօնֆերենցիա գումարել։

«Եթէ կօնֆերենցիան կայանայ,— ասել է Պետերբուրգի դիպլօմատիական մարմնի բարձր ներկայացուցիչներից մէկը,— նա կը ժողովվի ոչ ուշ՝ քան մինչև մի չորս շաբաթ։ Մենք շատ շտապեցնում ենք նրա գումարումը, որովհետև կարծում ենք, որ անցքերը կարող են բանակցութիւններից աւելի առաջ անցնել և դարձնել կօնֆերենցիան աւելորդ»։

Ի միջի այլոց Պետերբուրգում տեղեկութիւն է ստացվել, որ Աւստրօ-Ունգարիան աշխատում է Թիւրքիայի հետ միասին կարգաւորել Բօսնիայի և Հերցեգովինայի հարցը նախ քան կօնֆերենցիան կը գումարվի, և պատրաստ է դրա փոխարէն առաջարկել Թիւրքիային իր աջակցութիւնը սերբօ-չերնօգօրիական կօնպենսացիաների հարցը հերթականից դուրս հանելու համար։ Տեղիս լաւատեղեակ շրջանների ասելով աւստրիական դիպլօմատիայի այդ նոր մանեօվրը չէ կարող աջողութեամբ պսակվել, որովհետև առանց այն էլ Թիւրքիան երբէք իր յօժար կամքով չի համաձայնի Սերբիային և Չերնօգօրիային վերապահել որևէ տնտեսական արտօնութիւններ Սանջակում, ուր մնաց թէ այդ հողը բաժանելու մասին։ Իր կողմից Աւստրօ-Ունգարիան էլ, ինչպէս այժմ պարզվեց բաւականաչափ, ամենևին մտադիր չէ հրաժարվել քաղաքական վերահսկումի իրաւունքից և սև-ծովեան ափի պահպանութիւնից, որը վերապահված է իրան Բերլինի դաշնագրով։ Այդպիսով ռուս դիպլօմատիան նորից ընկաւ չափազանց դժուար կացութեան մէջ, որովհետև ընդհանուր գծերով կազմված ծրագիրը չէ համապատասխանում հէնց այն երկու պետութիւնների—Աւստրօ-Ունգարիայի և Թիւրքիայի հայեացքներին, որոնց հրաժարվելը կօնֆերենցիային մասնակցելուց սպառնում է Եւրոպային խոշոր բարդութիւններով։

Եապօնիայի և Չինաստանի ընդհարման ու Կորէայի իրերի դրութեան մասին ստացված տեղեկութիւնների առիթով տարածվեց մի լուր, թէ ռուս դիպլօմատիան մեծ հետաքրքրութեամբ է վերաբերվում այդ բարդութիւններին, և Ռուսաստանը, իր կամքի հակառակ, ստիպված կը լինի խառնվել Հեռաւոր Արևելքի գործերին։ Ցայտնի դիպլօմատներից մէկը, որ լաւ տեղեակ է Հեռաւոր Արևելքի գործերին, վճռականապէս հերքեց ռուսաց միջամտութեան հաւանութիւնը Կորէայի գործերում։ Ռուսաստանը Պօրտսմուտի դաշնագրով արդէն հրաժարվեց Կորէայի նկատմամբ բոլոր պահանջներից, և նրա համար ներկայումս ոչ մի հետաքրքրութիւն չէ ներկայացնում այդ երկրի ապագայ վիճակը։ Ռուսաց դիպլօմատիայի ամբողջ ուշադրու-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲՈՍՖՕՐԻ ԱՓԵՐԻՑ

V

Կ. Պոլիս, 10 սեպտեմբերի

Ներկայ րոպէիս, ամբողջ պոլսական մամուլը, առանց լեզուի խտրութեան, զբաղված է մի այնպիսի խնդրով, որի կարևորութիւնը չը պիտի վրիպէ անկասկած ընթերցողների ուշադրութիւնից, որովհետև նա կապ ունի մեր ներքին կեանքի հետ։

Պոլսում լոյս տեսնող մի յունական օրաթերթ՝ եթէ չեմ սխալվում «Պրօօդօսը»՝ մի գեղեցիկ առաւօտ լուր տպեց, որ իբրև թէ՝ հայերը հայկական դրօշակ են պարզել Կում-Կափուի մէջ, մի ցերեկոյթից թէ դասախօսութիւնից յետոյ։

Այդ լուրը, շատ հասկանալի է, շրջանը պիտի անէր և արեց ամբողջ պոլսական մամուլի։

Թիւրք պաշտօնական և մասնաւոր շրջանակները յուզվեցին։

«Բիւզանդիոն» թերթը, խաղաղելու համար ընդհանուր վրդովմունքը, մի զեկուցում տպեց, որով հերքում էր այդ լուրի ստուգութիւնը։

Բայց շշուկները, փոխանակ դադարելու, աւելի լուրջ ու աւելի ծանրակշիռ հանգամանք ստացան՝ երբ Պերայում լոյս տեսնող անգլօ-ֆրանսիական յայտնի օրաթերթը, «Լէվանտ-Հերալդ», այդ առիթով հրատարակեց հետևեալը.

«Նախորդ օրը, Կում-Կափուի մէջ տեղի ունեցան տխուր միջադէպեր. մի կարգ հայեր հայրենասիրական մի ցոյց սարքեցին, և նրա ընթացքում պարզեցին հայոց թագաւորների դրօշակն ու այլ խորհրդանշաններ։

«Ոստիկանութիւնը գիտողութիւններ արեց ցուցարարներին, բայց ապարդիւն։ Իսկոյն հասաւ ոստիկանապետը. բայց աւելի աջողութիւն չունեցաւ։ Այս վերջինը խնդիրը տեղեկացրեց մեծ-եպարքոսին, որ որոշեց արգելել հայերի ազգայնականութեան այս պոռթկումները»։

Այստեղ արդէն թերթը խօսում է ոչ թէ ենթադրական ձևով, այլ վճռապէս, դէպքի մասին տալով նոյնիսկ մանրամասնութիւններ։

Հայերը Կում-Կափուի մէջ ոչ միայն դրօշակ են պարզել, այլ նոյնիսկ չեն լսել ոստիկանութեան, երբ այս վերջինը նկատողութիւններ է արել։

Միջադէպի ամենաթարմ րոպէին մօտ էի հայ խմբագրատներից մէկը։

Բնականաբար խօսք եղաւ և՛ օրվայ հրատապ հարցի մասին։ Նոյն րոպէին ներս մտաւ, սակայն, մի պաշտօնեայ և խմբագրապետի ականջին մի բան փսփսաց։

— Աստուծոյ սիրուն հերքեցէք,— եղաւ նրա հրաժեշտի խօսքը։

— Ի՞նչ է պատահել,— հարցրի այցելուի մեկնումից յետոյ։

— Հայ պաշտօնեայ մըն է,— պատասխանեց լրագրապետը,— որ եկեր է յայտնելու, թէ դրօշակ պարզելու մասին պտտող լուրը շատ մեծ յուզում է առաջ բերեր պաշտօնական շրջաններում։

— Խնդրեմ, ասացէք, ճի՞շտ է այդ լուրը։

— Թէ ճիշտ է և թէ սխալ։ Ճիշտ է, որ դրօշակ մը պարզուած է, բայց ոչ հայկական դրօշակը։ Մեր կուսակցութիւններէն մէկը, դաշնակցականները, հաւաքումէ մը յետոյ, իրենց դրօշակը պարզած՝ Կում-Կափուէն գացեր են մինչև կայարան։ Ոմանք կարծեր են թէ անոնց պարզածը Հայաստանի դրօշակն է։ Ահա խնդիրը։

— Իսկ «Լէվանտ-Հերալդի» լուրը, թէ երբ ոստիկանութիւնը միջամտելով հանդերձ՝ հայերը չեն ուզեցել ուշադրութիւն դարձնել և խնդիրը հասել է մինչև մեծ-եպարքոսին։

— Ծայրէ ի ծայր շինծու է ու սուտ։

Ու յաջորդ օրը, բոլոր հայ թերթերը, արտատպելով Պերայի եւրոպական օրգանի ստայօդ տեղեկութիւնները, միաժամանակ բողոքեցին նիւթված խնդրիգների դէմ։

Պարզվեց, որ «Լէվանտ-Հերալդի» մէջ տպված լուրի հեղինակն է դարձեալ մի յոյն։

Բացի հայ թերթերի միահամուռ հերքում-բողոքից, երկու հայեր, երկուսն էլ փաստաբան թէ բժիշկ, լաւ չեմ յիշում, գրպարտութեան դատ բաց արին «Պրօօդօսի» դէմ, որպէս այդ դիտումնաւոր տեղեկութեան սկզբնական աղբիւրի դէմ։

Բայց այս բոլոր պատմութեան մէջ շատ սրտայոյզ եղաւ Թիւրքական մի յայտնի թերթի՝ «Իկդամի» միջամտութիւնը։

Նոյն թերթի խմբագիրը՝ Ջէվդէթ բէյ՝ մի «Բաց Նամակ» ուղղեց «Լէվանտ-Հերալդի» տնօրէնին, պ. Միցցիի, յիշեալ ստայօդ լուրի առիթով։

Ահմէդ Ջէվդէթ-բէյ, նախ իր պաշտօնակցի յիշողութիւններին մի թեթևուն կոչ անելուց յետոյ, թէ նա՝ պ. Միցցին՝ իրանց տեսակցութիւնների ժամանակ միշտ նախանձախնդիր է ցոյց տուել իրան Թիւրքիայի ու Թիւրքիայի ժողովուրդների բաղդաւորութեան, շարունակում է.

«...Բայց այսօր, ձեր թերթը կարդալիս, սիրտս յուզումներով լցվեց, ուղեղս կրակի նման բորբոքվեց։ Ձեր դէպի օսմանցիները տածած զգացումները մի՞թէ կարող են ներդաշնակվել ձեր երեկվայ համարում լոյս տեսած զանազան լուրերից մէկի հետ։ Ինչո՞ւ համար է այն՝ առաջին տողից մինչև վերջինը ստայօդ՝ հատուածը, որի վերնագիրն են կազմում «Հայերը պարզում են իրանց ազգային դրօշակը» յուզիչ ու վրդովիչ բառերը, և որոնցից բնչ ներքև փռվում են մի շարք յիւրիւրանքներ, սաստկացնելու համար այդ բառերի ներգործութիւնը։

«Պ. Միցցի, վստահացնում եմ ձեզ, որ այսօր հայերը վարվում են դէպի թիւրքերը շատ անկեղծօրէն, որովհետև տրամաբանութեամբ և փորձառութեամբ գիտեն նրանք, թէ իրանց ազգային կեանքը սերտօրէն կապված է թիւրքերի և ամբողջ օսմանցիների կեանքի հետ։ Մենք տեսնում ենք, որ նրանք արտայայտում են ուժեղ փափագ՝ ցոյց տալու համար իրանց սրտի անկեղծութիւնն ու մաքրութիւնը։ Հայերը լրջօրէն վիրաւորվում են և յուզվում այն անձանց ստութիւններից, որոնք հաշտ աչքով չեն դիտում օսմանեան միութիւնը և որոնց միակ ցանկութիւնն է մեր հայրենիքը նետել մի բոլորովին անելանելի անդունդի մէջ, և հէնց այդ պատճառով էլ նրանք երբեմն հայերին և երբեմն էլ թիւրքերին վերագրում են միանգամայն սուտ և անհիմն արարքներ։ Ներկայումս միթէ հայերը հաստատապէս չեն իմանում, որ մեր երկրի այլևայլ ցեղերի միջև ծագած որևէ հակառակութիւն պիտի ոչնչացնէ և՛ հայի, և՛ թիւրքի ապագան և այդ բանից պիտի օգտվին միայն ընդհանուր հայրենիքի թշնամիները։

«Դուք՝ ձեզ ծանօթ լուրի մէջ ասում էք, որ ոստիկանութեան մինիստրն էլ գնաց դէպքի վայրը, բայց ոչինչ չը կարողացաւ անել, ինչ որ միանգամայն հակառակ է ճշմարտութեան։ Յիշեալ մինիստրը, ասում էք դարձեալ, դիմեց մեծ-եպարքոսին և մեծ-եպարքոսն էլ որոշեց արգելել հայերի ազգայնականութեան պոռթկումները. սա էլ սուտ է։

«Ձեր ուղղամտութիւնից սպասում ենք, որ այդ ստայօդ տեղեկութիւնները խփէք այն վատի երեսով, որ գրել է նրանց, և ձեր արդարադատ կարծիքը զետեղէք ձեր թերթում»։

Թէ ինչո՞ւ համար յոյները, անկասկած, յոյն հասարակութեան որոշ տարրերը՝ նացիօնալիստները, վատ դեր են կատարում, այդ մասին կը խօսեմ մի ուրիշ անգամ, երկարօրէն։

Դրօշակ պարզելու խնդիրը հազիւ կորցրած իր սուր բնաւորութիւնը, երևան եկաւ մի այլ հարց, նոյնքան անախորժ ու գայթակղալից։

Դա հայ թագաւորների պատկերների և հայկական զինանշանի վաճառման հարցն է։

Ներկայումս Կ. Պոլսի ամեն մասերում, Պերայում թէ Ստամբոլում, վաճառքի են հանված մի շարք անճոռնի, անհարազատ նկարներ, որոնք պիտի պատկերացնեն իբր թէ հայ թագաւորներն ու հայկական զինանշանները։

Այդ նկարները ծախվում են ոչ միայն այս կամ այն պատկերավաճառի կողմից, խանութի մի անկիւն կամ փողոցի մի ծայր ցուցադրված, այլ և զանազան հայ, յոյն, հրեայ camelot-ի ձեռքով, որոնք աղաղակում են բարձրաձայն.

— Էրմէնի փադիշահլարըն թասվիրլէրի!... էրմէնի փադիշահլարըն թասվիրլէրի!... (Հայ թագաւորների պատկերները, հայ թագաւորների պատկերները...)։

Երևակայում էք այն ազդեցութիւնը, որ թողնում են այդ յիմար ճիչերը թիւրք ազէտ, անգիտակից մասսայի վրա։

Թիւրքերը, որ այժմ այնքան բարեհաճ են դէպի հայերը և աշխատում են միշտ, ամեն առիթից օգտվելով, սրտագին ցոյցեր սարքել ի պատիւ հայերին, ապացուցելու համար որ իրանք միանգամայն դատապարտում են հին ռէժիմի մարդակեր ատելութիւնն ու ոճիրները դէպի հայերը, և մի տեսակ մոռացնելու համար բռնապետութեան կատարած աշխարհաւասան ջարդերը,— ահա սրանով պիտի բացատրել նրանց փառաբանութիւնը հայ ըմբոստացման—թիւրքերը, ասում ենք, մանաւանդ ազէտ ու անտաշ խաւերը, սաստիկ վրդովված են այդ պատկերների և զինանշանների վաճառումից։

Գիտակիցները բարեկամաբար խորհուրդ են տալիս առաջն առնել այդ կարգի գայթակղութիւնների, որովհետև նրանք կարող են վտանգաւոր հանդիսանալ ազատութեան ընդհանուր դատին, ուժեղացնելով ըէակցիան։

Հայերը, իրանց ստուար մեծամասնութեամբ, ոչ նուազ զայրացած են այն տպագրիչների դէմ, որոնք՝ իրանց անձնական գծուց շահերից դրդված՝ ուղղակի սարսափելի գործիքն են դառնում մութ, ըէակցիօներ տարրերի։

Բայց ցաւն այն է, որ այդ տպագրիչները հայեր չեն միայն, այլ յոյներ, հրեաներ, և այլն։

Հայ մամուլը դարձեալ բողոքեց այդ բանի դէմ, առանձին պատուիրակութիւններ գնացին պատրիարքական տեղապահ Դուրեան Եպիսկոպոսի մօտ, որպէսզի պաշտօնապէս միջամտէ և արգելք հանդիսանայ այդ կեղտոտ առևտրին. բայց այդ բոլորը կը համնէն իրանց նպատակին. դժուար է ասել...

Պէտք է նկատեմ, առհասարակ, որ թիւրքահայ ժողովուրդը, իր մամուլով ու գործիչներով, շատ հեռու է ըմբռնելուց ու գիտակցելուց կացութեան հրամայական պահանջները։

Arago

[illegible] Թիւրք ներկայումս կենտրոնացած է Բալ-կանեան թերակղզու վրա, [illegible] գործել երկու Թիւրքի վրա։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԲԱԹՈՒՄԻ ԹՈՒՐՔԱՑ ՀԻՒՊԱՏՈՍԻ ՀԵՏ ԵՂԱԾ ԲՈՂՈՔԻ ԱՌԻԹՈՎ

Սեպտ. 12-ին, ժամը 3-ին, Թիւրքաց հիւ-պատոսարանում [illegible] Մեհմէդ Ալի բէյի կողմից։ [illegible] ... և պատկանելիս լինեն, իրաւունք և մինչև իսկ պարտականութիւն ունեն հետաքրքըր-վելու և ուզելու մանրամասն բացատրու-թիւն։

Իմ հարցին, թէ ինչու Րեմզի-բէյը (հիւ-պատոսը) առանց այն էլ հարստահարված ժողովրդից անցագրային տուգանքներ է վերցրել,

— Հիւպատոսը,—ասաց Մեհմէդ Ալի-բէյը,—պարտաւոր էր այդպէս անել, քանի որ հիւպատոսարանի օրինագրքի 62-դ և 63-դ յօդուածները տրամադրում են 2—6 մէջիդ (1 մէջիդը 20 ղրուշ է, իսկ վերջինը մօտ 1 ր. 72 կ.) տուգանք առնել այն անցա-գրերից, որոնք իրանց ժամանակը անց են կացրել։

— Բայց այդ օրէնքը հին րէժիմի հե-տևանքն է. չէ՞ որ, սահմանադրութեան հրա-տարակումից յետոյ, պէտք էր աւելի լայն կերպով նայել եղած օրէնքների վրա և մտնել ժողովրդի դրութեան մէջ. չէ՞ որ, այդ նոյն օրէնքներով, որոշ լիազօրութիւն կայ տըր-ված հիւպատոսներին՝ ի հարկին գործել ըստ իրանց կամքի։ Արդ՝ ինչով բացա-տրել հիւպատոսի այդքան տառական «օրի-նապաշտութիւնը»։

— Ներեցէք,պարոն,—վրա բերեց քննիչը,—հիւպատոսը սրանից մօտ 25 օր առաջ ար-տաքին գործերի մինիստրութեանը գրել է, որ տեղում կան շատ խեղճեր, որոնք ան-կարող մի կոպէկ իսկ տուգանք վճարել, ու խնդրել, որ թոյլ տրվի իրան՝ տալ այդպի-սիներին ձրի անցագիր։

— Եւ ի՞նչ հետևանք ունեցաւ այդ գրու-թիւնը։

— Այն, որ ինձ հրամայված է յայտնել, որ սրանից յետոյ, մինչև պարլամենտի բա-ցումը, այլևս ոչ մի տուգանք չէ առնվելու. ան-ցագիր առնողները պիտի վճարեն 50 ղրուշ (մօտ 4½ ր.). նրանք, որոնք խեղճ են, կա-րող են ստանալ պասավան, որ արժէ միայն 20 ղրուշ (1 ր. 72 կ.). իսկ նրանք, որոնք բոլորովին անկար են ու թշուառ, պիտի ստանան ձրի։

— Խնդրեմ ասէք, ձեր այս նոր հրա-մանը միմիայն Բաթումի համա՞ր է, թէ ոչ՝ ամբողջ Ռուսաստանի համար։

— Շատ պարզ է, որ այս ժամանակաւոր կարգադրութիւնը բոլոր տեղերի համար է, և ես յոյս ունեմ, որ ամեն տեղի հիւպա-տոս էլ այսպէս կը վարվի։ Աւելացնում եմ և խորհուրդ եմ տալիս, որ նրանք, որոնք թիւրքահպատակ են և ցարդ չեն նորոգած իրանց անցագրերը, թող աճապարեն օգտ-վել այս սուղ ժամանակից և վերանորոգեն անցագրերը և կամ սերտիֆիկա առնեն, որով-հետև, պարլամենտի բացումից յետոյ, հա-ւանական է որ էլի տուգանքները ստաց-վեն։

— Այս բոլորը, պարոն քննիչ, վերաբե-րում է ապառնիին. ասէք խնդրեմ, ի՞նչ վերաբերմունք ցոյց տուեցիք բողոքող-ներին։

— Մի առ մի շատերին մօտս հրաւիրեցի և մանրամասն քննեցի ու նրանց ասած-ները արձանագրեցի։

— Բայց ինչումն էր կայանում ժողովրդի բողոքի էութիւնը։

— Այստեղի բողոքողները գժբաղդա-բար չէին իմանում իմ քիչ վերև բացատ-րած օրէնքը (62-դ և 63-դ յօդուածները) և դուր տեղը վրդովվել, յուզվել և ապա հիւ-պատոսին ամբաստանել էին։ Բացի այս, պարոն, աչքի առաջ ունեցէք, որ այստեղ 3 դասի պատկանող անձեր կան, որոնք շահախնդրված են այս հարցում։ I-ը ղահ-վէջիներն են (սրճարան պահողները), ո-րոնք իրանք անձամբ ուրիշների համար անցագիր հանելով՝ առիթ ունեն փառաւո-րապէս կողոպտել հասարակութիւնը. հիւ-պատոսը տեղեկանալով սրանց արարքների մասին՝ արգելել է օտարների ձեռքով ան-ցագիր տալ և պահանջել, որ անցագիր ուզողը՝ անձամբ ներկայանայ։ Այս դէպ-քում շատ բնական է, որ այդպիսիք բո-ղոքող էին դուրս գալու։ II կարգին պատ-կանում են առագաստանաւերի ու նաւակ-ների նաւապետները (րէիսները)։ Սրանք, գիտէ՞ք, պարոն, ընդհանրապէս ինչով են պարապում. կօնտրաբանդով։ Երևակայե-ցէք, որ նաւակը Թիւրքիայից գալիս է դատարկ, մնում է 5—6 օր և ահա նաւա-հանգստային թղթերը շինում և էլի դա-տարկ վերադառնում է, և այսպէս շարու-նակ. և սակայն այդ յաւիտենական դա-տարկութիւնը ինքը մի կասկածելի երե-ւոյթ լինելուն՝ գրաւել է հիւպատոսի ուշը, և նա, տեսնելով որ այդ պարագան կարող է հարևան պետութեան հետ յարաբերու-թիւնների լարումն առաջ բերել, հետևել է խիստ կերպով առաջն առնելու այդ ա-պօրինի գործողութիւնների։ Հասկանալի է, որ այս մարդիկ պիտի բողոքող լինէին։ Ինչ վերաբերում է III կարգի մարդկանց, պիտի խոստովանել, որ նրանք բոլորն էլ խեղճ ու պատւաւոր մարդիկ են, բայց, ինչպէս առաջ ասացի, նրանք էլ այդ օ-րէնքի մասին գիտակցութիւն չունենալով՝ ընկել են մի չարաչար սխալի մէջ։

— Ասացէք, խնդրեմ, պարոն քննիչ, այս բոլորը քննելուց յետոյ, դուք տրամադիր չէ՞ք տալ մի վճիռ։

— Ոչ, պարոն, ես իմ արձանագրու-թիւններս մի րապօրտով կը ներկայացնեմ ուր անկ է, ու նրանք կը տան վերջնական վճիռը։

— Բայց դուք ձեր կարծիքը չէ՞ք յայտ-նելու։

— Այո, ինչպէս չէ, առանց դրան ինչ-պէ՞ս կարելի է։

— Խնդրեմ ասել, կարո՞ղ եմ իմանալ ձեր սեփական կարծիքը, թէ ո՞ր կողմն է ար-դար և ո՞րն անարդար։

— Հիւպատոսը արդար է, պարոն, ար-դար. ես այդպէս էլ պիտի զեկուցանեմ։

— Կարո՞ղ եմ հէնց այդպէս էլ գրել։

— Այո, խնդրում եմ գրել, որ ես գտել եմ Րէմզի բէյի թէ գործերը և թէ վար-մունքը շատ օրինաւոր և այս դէպքում խիստ արդար։

— Յուլիս 11-ից (սահմանադրութեան հրատարակութիւնից) մինչև այժմ հիւպա-տոսը քանի՞ անցագիր է տուել։

Այդ պահին հիւպատոսը արդէն մեզ մօտ էր և նա անմիջապէս ինձ ներկայացրեց անցագրերի մատեանը, որտեղից իմացայ, որ յուլիսի 23-ից սկսած վիզա է արել կամ տուել է 1234 անցագիր. սրանից մօտ 800-ը, ինչպէս իրանք ասացին, նաւակների նաւաստիներն են, իսկ մնացեալ 600-ից ա-ւելին՝ ճամբորդներ։

— Դրանցում չը կա՞ն արդեօք ձրի տըր-վածները։

— Ինչպէ՞ս չէ,—ասաց հիւպատոսը և ըս-կըսեց որոնել մատեանում.—տրված էին միայն 33 ձրի պասավան. բացի այդ՝ 69 հոգուց էլ առնված էր տուգանք։

Հիւպատոսը, այդ հաշւից յետոյ, հարցա-կան ձևով ինձ էր նայում։ Ես իմ կարգին յայտնեցի, թէ այդքան անցագրերից 33-ը միայն ձրի տալ, յիրաւի, նշանակում է և ոչ մի հատ ձրի չը տալ. որովհետև եթէ հիւպատոսը դրա տեղ 133-ը ձրի տար—մի բան, որ իրանից էր կախված—իրան ոչ մի նկատողութիւն չէր լինելու. այս դէպ-քում կարծում ենք, որ ժողովրդի բողոքը իրաւացի է։ Այս նկատողութեանս ոչ մի պատասխան չը ստացայ։

Այստեղ մի րօպէ հիւպատոսը մեզ առան-ձին թողեց։ Մեհմէդ-Ալի բէյը, ի միջի այ-լոց, ասաց ինձ, որ հիւպատոս Րէմզի բէյը կօնսուլ-ժեներալ է և ուրեմն ոչ-յարմար Բաթումի. դրա համար էլ, որոշված է նրա տեղափոխութիւնը… «Բայց,—յարեց նա,—ով որ էլ գայ նրա տեղը՝ նա պիտի նոր օրէնքներով առաջնորդվի. հին օրէնքները անդառնալիօրէն մեռել են։ Կողոպտիչները չը կարծեն, թէ այսուհետև էլ կարող պիտի լինեն կողոպտել. ո՛չ, այդ ոչ տեսանեն»։

— Ներեցէք ինձ հարցնել, պ. քննիչ, թէ որքա՞ն ճիշտ է, որ Րէմզի բէյը Թիւրքիա-ցիների հետ վարվել է խիստ կոպիտ կերպով և, բացի հայհոյանքներից, մինչև իսկ ծեծել է մի քանիսին։

— Դուք ի՞նչ էք կարծում, պարոն, կա-րո՞ղ է մի ինտելիգենտ մարդ, որ տարիներ Եւրոպայումն է ապրել, այդպիսի վերաբեր-մունք ցոյց տալ։

— Ինչու չէ, Եւրոպա ապրած լինելը մի որոշ գրաւական չէ, որ նա չը ծեծի մի մարդ. չէ՞ որ ակնյայտնի փաստեր կան այդ մասին։

— Ես չեմ կարող հաւատալ հայհոյու-թեան մասին, բայց մարդ է, կարող է նե-ղացած, վրդովված լինել և մինչև իսկ մէկի կամ միւսի վրա բղաւել. ինչ վերաբերում է ծեծին, ես միայն մի դէպք գիտեմ, որ կատարվել է հետևեալ կերպով և անցեալ տարի սեպտեմբերին։

Հիւպատոսը ընդմիջեց քննիչին և ինքն սկսեց պատմել հետևեալը.

— Մի րէիս (նաւապետ), ինձ հետ վէճի բռնվելով, սկսեց հէնց իմ ներկայութեան, հէնց այս սենեակում, պոռալ ու կանչել։ Ես աշխատեցի խօսքով համոզել և լռեցնել նրան, բայց նա շարունակեց իր կոպտու-թիւնը։ Ես համբերութիւնից դուրս եկայ և տեղիցս վեր կենալով բռնեցի թևից որ սենեակից դուրս հանեմ. նա երբ իմ թևը ուզեց թափ տալ, ահա իմ ձեռքը դիպաւ նրա երեսին։ Ու այդ րէիսը այդ դէպքը շինեց մասի փաթթան։

— Արդեօք ուրիշ ծեծի դէպք չէ՞ պատա-հել։

— Ո՛չ, պարոն, հաւատացնում եմ՝ ո՛չ։

Դրանից յետոյ մենք արդէն անց կացանք ընդհանուր խօսակցութեան։

— Դուք, պ. քննիչ, ո՞ր կուսակցութեան էք պատկանում։

— Ժէօն Թիւրքերի։

— Ո՞ր ֆրակցիային. Ահմէդ Րիզայի՞ թէ Սաբահէդդինի։

— Ի հարկէ Ահմէդ Րիզայի. Սաբահէդ-դինը դեռ ևս ոչ մի ոյժ չի ներկայացնում։

— Ի՞նչ էք կարծում, րէակցիօնէրները չե՞ն ուժեղանայ և չե՞ն փորձի իրանց կո-րուստները ձեռք ձգել։

— Թիւրքիայում րէակցիա չի կարող առաջ գալ, որովհետև ծով է գիժը որ բա-նակի դէմ դուրս գայ։

Ապա քիչ էլ խօսելով կենտրոնացման և ապակենտրոնացման մասին, խօսք անցաւ նաև Կովկասից Թիւրքիա գաղթել ուզող գաղթականների ընդհանուր դրութեան մա-սին։ Այդ դէպքում ես, իբր անհատ, յայտ-նեցի իրան, որ լաւ կը լինէր, եթէ Թիւրք կառավարութիւնը իր կողմից մի կարգա-դրութիւն անէր և մի-երկու նաւ ուղարկէր Բաթում, գաղթականներին փոխադրելու, և աւելի լաւ կը լինէր ու մինչև իսկ նոր կա-ռավարութեան պրեստիժի բարձրացման տեսակէտից անհրաժեշտ, որ բոլորովին ձրի լինէր փոխադրութիւնը, մանաւանդ որ գաղթականներից 80 %-ը ակամայից հին րէժիմի երեսից է գաղթել։ Կարծիքների փոխանակութիւնից յետոյ Մեհմէդ-Ալի բէյը լիովին համաձայնվելով իմ բերած տեսա-կէտի հետ՝ խոստացաւ Պօլսում այդ հար-ցը դնել և աշխատել լուծել տալ դրակա-նապէս։

Ժամն ուղիղ 5½-ին ես հրաժեշտ տուե-ցի պ. քննիչին, այդ վերջին րօպէին էլ կրկնեց և խոստացաւ նաւի գործի՝ վրա մանաւոր աչք դարձնել։

Գ. Վ.

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

(Սեփ. թղթ.)

Էջմիածին, 8 հոկտեմբերի

Գէորգեան ճեմարանի ուսուցչական կազ-մը կօլլեկտիվ կերպով 2 շաբաթ սրանից առաջ դիմել էր հայր տեղակալին, որ վեր-ջապէս տրվեն ուսուցիչների ռոճիկները, բայց ըստ սովորականին այդ գրութիւնն անուշադիր է թողնվում։ Անցեալ օրերը ուսուցիչները, տեսնելով որ տեղակալը և սինօդը ոչ մի բարեացակամութիւն չեն ար-տայայտում դէպի ճեմարանի նիւթական պահանջներին վերաբերեալ հարցերը, նո-րից խնդիր յարուցեցին, որ վերջապէս տե-ղակալը ուշադրութեան առնէ ճեմարանի նիւթական անմխիթար դրութիւնը, աշա-կերտութեան և ուսուցչութեան կարիք-ները։ Ճեմարանի տնտեսական քայքայված դրութիւնը և վանքի ղեկավարների բռնած դատապարտելի դերը մանկավարժական մարմին վերջապէս դրդում են բողոքի ձայն բարձրացնելու, և, ինչպէս տեղեկա-նում ենք, մանկավարժական ժողովը պաշ-տօնապէս յայտնել է տեղակալ Սուրէնեա-նին, որ ինքը պատասխանատու չէ, եթէ ապագայում անակնկալ ու անախորժ ե-րևոյթներ տեղի ունենան ճեմարանի կըր-թական և ուսումնական կեանքում։

Տեղակալ Սուրէնեան ամեն ճիգ ու հնար է գործադրում, որ ապագայ կաթողիկոսա-կան ընտրութիւններին սատարացնի իր կողմնակիցների ձայները։ Մի կողմը թո-ղած այն փաստը, որ նա սինօդի անդա-մութեան համար առաջարկել էր իր ուզած կանդիդատները, արժանի է ուշադրութեան նաև այն հանգամանքը, թէ ինչ գաղտա-գողի միջոցների է դիմում իր համար նո-րանոր ձայներ որսալու նպատակով։ Սու-րէնեան զանազան հնարներով սախպում է հրաժարվել վանքի զանազան պաշտօնա-կատար վարդապետներին և նրանց տեղը նշանակում իր կողմնակիցներին. զոր օրի-նակ՝ հրաժարվել է գանձապահ Համազասպ վարդապետը և նրա տեղը նշանակվել է Արշարունի վարդապետը։ Նմանապէս նշա-նակում են նոր վանահայր ս. Գայիա-նէի վանքի, և այլ այսպիսի բա-ներ։ Վանքի մութ և խաւար ոյժերը մեծ բանի մէջ են։ Մի խօսքով՝ Սուրէնեան արքեպիսկ. շատ տաք է կպել իր գործին։ Արդեօք նա կը հասնի՞ իր նպատակներին, արդեօք կը կատարվե՞ն նրա փայփայած երազները՝ ամենայն հայոց կաթողիկոս հռչակվելու…

X.

ԽՕԼԵՐԱ

— Նկատի առնելով որ Թիֆլիսում խօ-լերան աստիճանաբար տարածվում է, քա-ղաքային սանիտարական-բժշկական մաս-նաժողովը հոգ է տարել աւելացնելու տե-ղափոխութեան միջոցները խօլերայով հի-ւանդներին քաղաքային բարակները հասց-նելու համար։

— Այս շաբաթ Թիֆլիսի քաղաքային լաբօրատորիայում քիմիկոս Ալիբէգեանը և թաղական-դումայական բժիշկ Գէդալինը սանիտարական հոգաբարձուների համար մի քանի դասախօսութիւններ կը կարդան։

— Թիֆլիսի ոստիկանապետը կրկին պրիստաւների ուշադրութիւնն է հրաւիրել այն հանգամանքի վրա, որ, խօլերան տա-րածվելու պատճառով, նրանք իրանց են-թակայ պաշտօնեաների օգնութեամբ պէտք է շրջեն տները, հիւրանոցները, րեստօ-րանները և այլն և ստիպեն տէրերին մա-քուր պահել տների և հիւրանոցների բա-կերը։

— Ի նկատի ունենալով, որ վերջին օ-րերի անձրևների պատճառով օդը խոնաւա-ցաւ և խօլերայի վիբրիօնները սկսեցին աւե-լի արագ բազմանալ և, հետևաբար, խօլերա-յով հիւանդացածների թիւն այս քանի օրս քաղաքում շատացաւ, ցանկալի էր, որ քաղաքի բնակիչները անձնապաշտպանու-թեան դրդումից ընդունէին հակախօլերային պատուաստումներ, որոնց օգուտը արդէն ապացուցված է գիտութեան մէջ։

— Գանձակ քաղաքում խօլերայի հա-մաճարակի սկզբից մինչև հոկտեմբերի 11-ը հիւանդացել են 302, մեռել են 180 հոգի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Կիրակի, հոկտեմբերի 12-ին, ցերեկ-վայ ժամը 12-ին, Մէյդանի ս. Գէորգ եկե-ղեցու ծխ. դպրոցի դահլիճում կայացաւ նոյն եկեղեցու ծխականների ընդհ. ժողովը այդ ուսումնարանի համար. եկ.-ծխ. հոգա-բարձութիւն ընտրելու։ Գաղտնի քուէար-կութեամբ ընտրվեցին՝ Գ. Լևոնեան, Ա. Բաղդասարեան, Բ. Այվազեան, Յ. Առիւ-ծեան և Գ. Միրաղեան։

— Հոկտեմբերի 11-ին, ցերեկվայ ժամը 11 և կէսին Ռուսաց Շոգենաւային և Առև-տուրի Ընկերութեան գործակալ Նիկօլայ Աչկասօվը ներկայացել է պետական բանկի Թիֆլիսի բաժանմունքին փող մացնելու նպատակով և յանձնել է գանձապահի օգ-նական Մակսիմիլիան Զալօշին ի թիւս այլ թղթադրամների նաև 500 րուբլու արժո-ղութեամբ մի թղթադրամ, որը պատկա-նում էր Երևանեան հրապարակի վրա 1907 թուի յունիսի 13-ին գողացվածների թւին։ Թղթադրամի վրա գտնվող Ա. Մ. 062913 համարը քերել և դարձրել էին 002913։ Թիֆլիսի նահանգական դատարանի դա-տախազի օգնականի ղեկավարութեամբ կատարված քննութիւնը պարզել է, որ յի-շեալ թղթադրամը Աչկասօվը ստացել է Ազօվ-Դոնեան առևտրական բանկի Թիֆ-լիսի բաժանմունքի գանձապահ Միխայիլ Շագինից, իսկ վերջինս էլ ստացել է Թիֆ-լիսի I-ին կարգի վաճառական Սեդրակ Յարութիւնեանից, որը ապրում է Ճավճա-վաձեվսկի փողոցի վրա № 5 տանը։ Վերջինս միևնոյն օրն էլ, մօտաւորապէս ցերեկվայ ժամը 11-ին ստացած է եղել պետական բանկի բաժանմունքի գանձապահ Բար-կօվսկուց, որը հարցաքննութեան ժամանակ չէ կարողացել որոշակի ցոյց տալ թէ որ-տեղից է այդ թղթադրամը ընկել նրա ձեռքը։ Հարցաքննութեան արձանագրու-թիւնը թղթադրամի հետ միասին ուղարկ-ված է Թիֆլիսի նահանգ. դատարանի ա-ռանձին կարևոր գործերի քննիչին։

— Հոկտեմբերի 11-ին ցերեկվայ ժամը 1 և 10 րօպէին Ալէքսանդրեան այգում կալանաւորել են 15 կասկածելի անձնաւո-րութիւններ, որոնցից մէկը կին է։ Կալա-նաւորվածներին խուզարկելով, երկուսի—Թէօֆիլ Միգրելիձէի և Ալէքսէյ Գլոնտիի մօտ գտել են «մաուզեր»-ի լցված տըր-ճանակներ։ Վերջիններս բացատրել են, որ այդ ատրճանակները պահ են տուել նրանց ինչ-որ անցորդներ։ Միգրելիձէն և Գլօն-տին որոշ պարապմունքներ ու բնակա-տեղի չունեն։ Կալանաւորների թւումն են Աստուր Րոստոմեան, Երուանդ Արամեանց և Վարդան Մանդենով։ Ստացված տեղե-կութիւնների համաձայն, կալանաւորված-ները մտադրութիւն են ունեցել յարձա-կում գործելու գանձարանից փող ստացող արտելշչիկներից մէկի վրա։

— Հոկտեմբերի 15-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին Թիֆլիսի զինւորակոչական ատեանը քաղաքային Պուշկինեան դրագա-րանում բաց է անում իր նիստերը ներկայ տարվայ զինւորակոչ երիտասարդների վի-ճակահանութեան համար։ Խմիչքեղէնների առևտրով պարապվող բոլոր խանութները պէտք է փակված լինեն առաւօտեան ժամը 6-ից մինչև երեկոյեան 6-ը զինւորակոչա-կան նիստերի օրերում։ Այդ մասին կար-գադրութիւններ կանեն պրիստաւները ժա-մանակին։

— «Кавказъ» լրագրում կարդում ենք. «Վրաց-իմերեթյան սինօդական գրասեն-եակի շինութեան այն սանդուղքը, որի վրա գազանաբար սպանվեց Վրաստանի էկզարխ Նիկօն արքեպիսկոպոսը, առնվելու է մի փակված ապակեայ գալլերէայի մէջ։ Սան-դուղքի աստիճանները, որոնց վրա դեռ նշմարվում են էկզարխի արեան բծերը, կը դրվեն ապակիների մէջ, իսկ այն պատի վրա, որ կրում է գնդակների հետքերը, կը կախվի Փրկչի պատկերը փշեայ պսակով. պատկերն արդէն պատուիրված է Մօսկվա-յում։ Գերապատիւ Նիկօնը սպանվեց իր պարտականութիւնները կատարելու ժամա-նակ, այն րօպէին, երբ նա գնում էր գրա-սենեակի նիստին, և այդ իսկ պատճառով, ինչպէս մեզ հաղորդում են, նիստի դահլի-ճում մտադրութիւն կայ կախել նահատակ հովւապետի լուսանկարը»։

— Թիֆլիսի քաղաքային գնահատողնե-րը անցեալ օրը դիտեցին Դիդուբէում գեր-մանացի գաղթականների այն հողերը, որոնց մտադրութիւն կայ փոխարինել Կուկիայի քաղաքային հողաբաժնով։ Գաղթականները իրանց հողերի իւրաքանչիւր դեսեատինի համար պահանջում են տասը դեսեատին Կուկիայի հողաբաժնից։ Իսկ քաղաքային գնահատողները գտնում են, որ իւրաքան-չիւր դեսեատինը գերմանացիների հողերից կարելի է փոխարինել քաղաքային հողա-բաժնի երեք դեսեատինով՝ բանջարանոց-ների և պտղատեղիների համար։ Գաղ-թականների հողերը, ինչպէս յայտնի է, մտադրութիւն կայ բաժանել և տալ կացա-րաններ կառուցանելու համար։

— Թիֆլիսի քաղային վարչութեան գոր-ծակալները յոգնեցին ջրի տուրքի համար պարտապան-տնատէրերի դռները մաշելով։ Տեսնելով որ վերջիններս զանազան պատ-ճառաբանութիւններով չեն ուզում վճարել իրանց պարտքը, քաղաքային վարչութիւնը կարգադրել է այդպիսիների վերաբերու-թեամբ արձանագրութիւններ կազմել և ներ-կայացնել դատարանին։ Իսկ այն մեծ տների նկատմամբ, ուր բազմաթիւ կեցողներ կան, վարչութիւնը նկատի առնելով խօլերան՝ զիջող է լինում և չէ փակել տալիս նրանց ջրի խողովակները։

— Թիֆլիսի էլեքտրաքարշի անանիմ ըն-կերութիւնը հոկտեմբերի 11-ին քաղաքա-յին գանձարկղը մտցրեց 10,000 րուբլի ի հաշիւ Մուխրանեան կամուրջի կառուցման. ընկերութիւնը միևնոյն ժամանակ տեղե-կացրեց վարչութեան, որ նա կամաց կամաց կը մտցնէ 340,000 րուբլին։

— Այս տարվայ նոյեմբերի 1-ից կը վերսկսվի կովկասեան գիւղատնտեսական ընկերութեան օրգան «Кавказское Сельское Хозяйство» ամսաթերթը էյրանովի խմբագրութեամբ։ Թերթի ծրագիրը լինե-լու է՝ 1) օրէնսդրութիւններ և կառավա-րական կարգադրութիւններ, վերաբերեալ գիւղատնտեսութեան, 2) առաջնորդող յօ-դուածներ, 3) զեմստվային ինքնավարու-թեան հարցեր, հողային հարց, վարկ, գիւ-ղատնտեսական կօօպէրացիա, 4) հարցեր, վերաբերեալ ագգաբնակութեան ագրօնօ-մական օգնութեան, 5) յօդուածներ գիւ-ղատնտեսութեան զանազան ճիւղերին վե-րաբերեալ, 6) ռուսաց և արտասահմանեան գիւղատնտեսական գրականութեան նկա-րագիրը, բիբլիօգրաֆիա, 7) մասնաւոր տնտեսութիւններում և պետական հաստա-տութիւններում կատարվող փորձերի հե-տևանքները, 8) թղթակցութիւններ, 9) ընկերութեան արձանագրութիւնները և հաշիւները, 10) տեղեկատու բաժին, 11) հարցեր և պատասխաններ, 12) յայտարա-րութիւններ։

— Վերջին օրերս Թիֆլիսում ձերբակալ-ված Պետական Դումայի անդամ Ժորդանիա-յին արդէն ուղարկել են Պետերբուրգ վը-բօրգեան կոչի համար պատասխանատւու-թեան ենթարկելու համար։

— Անասունների խնամատար ընկերու-թեան անդամներից մէնը ընկերութեանը մի յայտարարութիւն է ներկայացրել, որով առաջարկում է արգելել կառապաններին սանձերի վրա մետաղեայ ձողիկներ ունե-նալ, որոնք շատ ծանր են, և սանձերով յա-ճախակի ձիերին խփելու ժամանակ ոչ միայն մեծ ցաւ են պատճառում անասուն-ներին, այլ նոյնիսկ քերծուածքներ։

— Հոկտեմբերի 22-ին նշանակված է Թիֆլիսի նահանգի վրաց ազնուականու-թեան նիստը, ուր վերջնականապէս քննվե-լու է Կախէթի երկաթուղագիծը կառուցա-նելու հարցը։

— Վրաց թատրօնը պատրաստ կը լինի այս նոյեմբերի վերջերին։ Իսկ մինչև այդ վրաց դերասանական խումբը ներկայա-ցումներ կը տայ արտիստական ընկերու-թեան թատրօնում և երբեմն էլ ժողովարա-նում։

— Վրաց ազնուականութեան գիմնազիա-յից՝ ուսման վճարը չը տալու համար՝ ար-ձակել են շատ աշակերտների։ Միայն ա-ռաջին դասարանից արձակել են 26 երե-խաների։

— Աւետարանական-լիւթերական եկե-ղեցական խորհուրդը խնդրամատոյց է եղել քաղաքային վարչութեանը՝ տալ իրան բաղտիստների գերեզմանատունը, ուր թաղված են միայն երեք ննջեցեալներ, լիւթերական գերեզմանատունը լայնացնե-լու համար։

— Երևանի ժամ. գեներալ-նահանգա-պետը Րժէվուսկին Գահաժառանգի անուա-նակոչութեան օրը յաւերժացնելու համար պակասեցրել է քաղաքական բանտարկեալ-ների բանտարկութեան ժամանակամիջոցը մի երրորդով, իսկ դրամական տուգանքնե-րը մի հինգերորդ մասով։

— Զինւորական մինիստրի կարգադրու-թեամբ վլադիկավկազեան երկաթուղ. ամ-բողջ գծի վրայից վերացված է զինւորական դրութիւնը։ Բոլոր զօրամասերը վերադարձել են իրանց զօրանոցները։

— Ստացված է Մ. Զչկեանի 1909 թուի օրացոյցը, որի մէջ զետեղված են Դուրեան եպիսկոպոսի և Սուրէնեան ու Պարգեան արքեպիսկոպոսների լուսանկարները։ Նաև Կովկասեան Փոխարքայի, Լ. Տօլստոյի ու մի քանի հանգուցեալ ու կենդանի հայ գրողների նկարներ։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

— Պետերբուրգում տեղեկութիւն է ըս-տացվել, որ ներկայումս արտասահմանում գտնվող Մ. Մ. Կօվալեվսկին հիւանդացել է ստամոքսի հիւանդութեամբ։ («С. Р.»)

— Ճանապարհների հաղորդակցու-թեան առաջին կին տեխնիկ Պօկրօվսկայան մօտ օրերս պաշտօնական քննութիւն տալով մտել է Պետերբուրգի ճանապարհների

հաղորդակցութեան շրջանային վարչութեան մէջ ծառայելու։ («Р. С.»)

✦ Մոսկվայի ուսուցիչների փոխադարձ ընկերութիւնը Մոսկվայում շինում է մի ընդարձակ տուն, արտասահմանեանների նման, գաւառներից եկող ուսուցիչների ու վարժուհիների, նոյնպէս և գործադուլկների համար։

✦ Մինչև հոկտեմբերի 4-ը, Մոսկվայում Շանեավսկու անունով նորերս բացված ժողովրդական համալսարանը մտնելու համար ուսանող են գրվել 500 հոգուց աւելի։

✦ Սարատովի գաւառական զեմստվային ժողովը որոշել է այսուհետև այլևս նպաստ չը տալ եկեղեցական դպրոցներին։

✦ Սմոլենսկի գաւառական զեմստվային ժողովը որոշել է խնդրամատոյց լինել, որպէսզի ձիագողութեան դէմ կռիւ մղելու նպատակով Ռուսաստանում ամենուրեք մացվի ձիերի համար անցագրային սիստեմը։

✦ Օրենբուրգում սնանկացել է տեղական Լեսկի խոշոր ֆիրման։ Չը վճարված մուրհակների հաշիւը հաւասարվում է 800,000 րուբլու։ («Б. В.»)

✦ Մինիստրների խորհրդի նախագահի շրջաբերականի հիման վրա, ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան պաշտօնեաներին առաջարկված է ստորագրութիւն տալ, որ նրանք ոչ մի տեղեկութիւն չեն տալ լրագրներին։ Նրանց միևնոյն ժամանակ ասված է, որ մինիստրութեան գործերի մասին չը խօսեն թղթակիցների հետ։ («Рѣчь»)

✦ Ինչպէս յայտնի է, Ցարիցինի քաղաքային վարչութիւնը Լ. Ն. Տոլստոյի անունով բաց էր արել քաղաքային տարրական դպրոցներ. այժմ պարզում է, որ տեղական քահանաները, կավերգնեվ վարդապետի սպառնալիքից դրդված, հրաժարվել են կրօնուսոյց լինել յիշեալ դպրոցներում։ («Б.В.»)

✦ Կիեվից հաղորդում են «Слово» լրագրին, որ հոկտեմբերի 3-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին, համալսարանի նրբանցքներում դասադուլարարները թռուցիկներ են ցրել։ Սկսվում է թռուցիկների ընթերցումը, որի դէմ բողոքում են ակադեմիստները։ Աղմուկ է բարձրանում, որը ստիպում է տեսչին ոստիկանութիւն հրաւիրել։ Գիշերը ժամը 11-ին ոստիկանութիւնը հեռանում է համալսարանից և դասախօսութիւնները վերսկսվել են կանոնաւոր կերպով։ Նօթ ուսանողներ կալանաւորված են։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՂՈՒԱԾՔՆԵՐ Կ. ՊՕԼՍԻ ՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐԻՑ

✦ «Արևելքի» մէջ Հրանդ կոչ է անում Պօղոս Նուպար փաշային, որ Եգիպտոսի Հայոց Բարեգործական Միութեան գանձը ամբողջովին գործադրվի Հայաստանի անմշակ և ամուլ մնացած պարապ հողերը մշակելու։

✦ Կ. Պօլսի Պերա թաղի մէջ կազմվել է կրթասիրական նպատակով մի նոր հայկական ընկերութիւն «Պերայի Երիտասարդներու Միութիւնը» անունով։ Սեբաստիայի մէջ կազմվել է «Հայ Ազգ. Յառաջդիմական Միութիւն» անունով մի ընկերութիւն։

✦ Պատրիարքական տեղապահ Դուրեան Եղիշէ եպիսկոպոսը մի շրջաբերական է հրատարակել, յորդորելով հայ ժողովուրդը ընդհանուր եղբայրական կապերը հաստատ պահել յոյների հետ։

✦ Կ. Պօլսի Կադըգիւղ թաղի «Արարատեան Միութիւնը» որոշել է սարքել ազգային կեանքից առնված թատերական ներկայացումներ ի նպաստ հայ յեղափոխական ժամլոյն։ Առաջին ներկայացումը տրվել է յօգուտ «Հնչակի»։

✦ Մուշի և Տարօնի նախկին վանահայր-առաջնորդ Ներսէս վ. Խարախանեան, որ Իզմիրլեանի հետ աքսորված էր Երուսաղէմում ու նրա հետ ևս վերադարձաւ աքսորից, նորից ընտրվել է առաջնորդ այդ վիճակի։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

11 հոկտեմբերի

ՍԵՎԱՍՏՕՊՈԼ։ Եկաւ ծովային մինիստրը։

ՍԻՄՖԵՐՕՊՕԼ։ Հարաւային երկաթուղագծի Վլադիսլավօվկա կայարանի մօտ հինգ չարագործներ ներս խուժեցին մարդատար գնացքի երկրորդ կարգի վագոնը և յափշտակեցին 800 րուբլի՝ այնտեղ գտնվող ճանապարհորդներից։ Կասկածով ձերբակալված է մի մարդ, որի դէմ որոշ կասկածներ կան։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ռուսաց առևտրա-արդիւնաբերական բանկի վարչութիւնը խնդրում է հաղորդել, որ «Новая Русь» լրագրի այն տեղեկութիւնը, թէ քննութիւնը պարզել է 750,000 րուբլու յափշտակութիւն, մտացածին է։ Իրականութիւնն այն է, ինչպէս և յայտնի կացուցվեց լրագրներում, որ բանկից կեղծ ընկալագրով ստացվեց 31,000 ր., որից գտնվեց 5000 րուբլին։ Ապա, ծառայողներից մինի—որ ներկայումս որոնվում է, և կլիէնտներից մինի—որ արդէն ձերբակալված է, նենգութեան շնորհիւ բռնված է 70,000 րուբլու կեղծիք, որպիսի գումարը սակայն արդէն յետ է տրված բանկին։

Խօլերայով հիւանդացան 25 հոգի, մեռան 12 հոգի։

Վերադարձաւ և ստանձնեց իր պարտականութիւնները Պետական Դումայի նախագահ Խոմեակովը։

Առևտրի մինիստրութեան կից մի յատուկ յանձնաժողով կազմվեց, որը իր քննութեան խնդիրը դարձնելու է այն հարցը՝ թէ արդեօք ինչ միջոցներով կարելի է արտասահմանեան քարածուխը, որ այժմ գործ է ածվում Բալտիկ ծովի նաւահանգիստներում, փոխարինել Դոնի աւազանի ածուխով։

ԿԻԵՎ։ Պետական Դումայի անդամ ընտրվեց Միխայիլ Րոմանովիչ Գարկավենկօն, Չերկասի քաղաքագլուխ, միապետական, աւարտել է քաղաքային երկդասեան դըպրոցը։

ՎՈՐՕՆԷԺ։ Գաւառական զեմստվային ժողովը որոշեց մտցնել ընդհանուր պարտադիր ուսում։

ՌԻԳԱ։ Զինուորական դատարանը Միտավայի 1905 թւի ապստամբութեան գործի համար դատապարտեց աքսորի—մէկին՝ 6 տարով, միւսին՝ 4 տարով. տաժանակիր աշխատանքների՝ 13 հոգու, 38 հոգու արդարացրեց։

ՊԵՐՄ։ Կրասնոուֆիմսկի զեմստվային ժողովը որոշեց մտցնել ընդհանուր ուսում։

ԳԱՆՁԱԿ։ Խօլերայով մեռաւ 1. կան 9 հիւանդներ։

12 հոկտեմբերի

ԻՕԿԱԳԱՄԱ։ Ամերիկական նաւատորմը այսօր ծով մտաւ դիմելով դէպի Սուբիգ ծովը։

ՎԱՐՇԱՎԱ։ Ցերեկվայ ժամը 1-ին Զօլօտայա փողոցում երկու անյայտ մարդիկ ծանր վիրաւորեցին Վարշավայի էլեքտրաքարշի ինժեներ Մայեվսկուն և անյայտացան կառքով։

ՔԻՇԻՆԵՎ։ Բենդերի քաղաքը նախկին նահանգապետ Խարուզինին ընտրեց պատուաւոր քաղաքացի, նաև որոշված է քաղաքի փողոցներից մէնը անուանել նրա անունով։

ԵԱՐՕՍԼԱՒ։ Գիւղացիներին գիւղատնտեսութիւնը կանոնաւոր կերպով սովորեցնելու նպատակով, պետական գանձատան և զեմստվօյի միջոցներով Եարօսլաւում բացվում են առաջինը Ռուսաստանում գիւղատնտեսական ձրի դասընթացքներ հասակաւոր գիւղացիների համար։ 1909 թ. յունվարի 11-ին կը բացվի առաջին դասընթացքը 100 հոգու համար։

Ժամ. խմբագիր՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Կուկիա, Վօրոնցովի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Կ. Մ. ՋԻԿՕՎԱՆԻ—$9^{1}/_{2}$—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—$1^{1}/_{2}$ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Մ. ՏՈՒՐԲՕՎԻՉ—$1^{1}/_{2}$—2 ժ. մանկաբարձութեան։
Գ. Ց. ԳՈՒՐԳԵՆՕՎ—12—$12^{1}/_{2}$ ժ. կանանց և մանկաբարձութեան։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6—$6^{1}/_{2}$ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացեայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

Սրանով
յայտնում ենք ի գիտութիւն խնդրատուների, որ
ՎԵՐԱԿԱՑՈՒ
ԱՐԴԷՆ ԸՆՏՐՎԱԾ ԵՒ ՀՐԱՒԻՐՎԱԾ Է
ՊԱՇՏՕՆԻ
Տեսուչ Նոր-Նախիջևանի
Թեմական դպրոցի՝ Ե. Շահազիզ

Մի պարուսաից զուրկ ընտանիք կամենում է ուրիշներին որդեգիր տալ իր 6 ամսական աղջկան։ Դիմել՝ Сіонскій тупикъ, д. Картвелова, № 3, Յովհաննէս Լալայեանին։
(Ե. Հ.) 2—1

Մի կարեւոր յայտարարութիւն արտասահման դիմող հիւանդներին
Բեռլինում հիմնվել է վերջին սեմեստրների հայ-բժիշկ ուսանողներից բաղկացած մի բիւրօ, որը ընդունում է ամեն կարգի հիւանդների և առաջնորդում նրանց համապատասխան մասնագէտների մօտ։
Բիւրօյի հասցէն՝
Berlin, Philippstr. 13-a Penson Bertold
կամ Charlottenburg Knesebeckstr. 17II
Bei Mauersoff.
2—1

ԲԺԻՇԿ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ
Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ, առանձնապէս ստամոքսի և աղիքների հիւանդութիւններ։
Հիւանդների ընդունելութիւնը { 12—1 առաւօտեան / 5—6 երեկոյեան
Միքայէլեան փող., № 36, տ. Ճավճանիձէի։
100—32

Զգուշացէք կեղծումներից
ԲՕՐՆՕ-ՏԻՄՕԼԵԱՆ ՍԱՊՕՆ
Գ. Ֆ. ԻՒՐԳԵՆՍԻ
Պեպենների, սևութեան, դեղին բծերի, պզուկների և պտուկների դէմ։ Անուշահոտ տուալէտային սապօն բարձր արժանաւորութեան։ Ծախվում է ամեն տեղ 1 կտորը 50 կօպ., $^{1}/_{2}$ կտորը 30 կօպ.։ Ոսկէ մէդալ, Լօնդօն, 1893 թւի համար։ Գլխաւոր պահեստը Գ. Ֆ. Իւրգենսի մօտ, Մոսկվայում։
(14, 29) 25—23

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ-ՊԱՆՍԻՕՆ
երկսեռ մանկանց
ՕՐԲԵԼ ՕՐԲԵԼԵԱՆՑԻ
հիմնված 1844 թ.
Ընդունվում են աշակերտներ և աշակերտուհիք, և պատրաստվում են բոլոր միջնակարգ դպրոցների համար։
Абасъ-Абадскій площ. № 1, церковный д.
(Ե. Հ. Կ.) 3—3

УГОЛЬ
КУЗНЕЧНЫЙ, ПАРОВИЧНЫЙ,
ПЛАМЕН., АНТРАЦИТЪ, КОКСЪ.
ЦѢНЫ ОПТОВЫЯ.
А. БРАУХЛИ, Харьковъ.
(Ա. Օ.) 52—30

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ
որոնում է յարմար պաշտօն. 14 տարվայ գործարանային գրասենեակի հմուտ գործակատար է. կարող է գաւառն էլ գնալ։
Հասցէ՝ Николаевская ул., № 20.
2—2

«ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ»
ՍՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆԻ
ՀՆԱԳՈՅՆ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐ ԵՒ ՎԷՊԵՐ
Ծխական դպր. Գ. բաժանմունքի նիւթ
Գինն է 35 կոպէկ։
Դիմել «Գուտտենբերգ» գրախանութին։
5—1

ՄԻ ՓՐԱՆՍՈՒՀԻ ՕՐԻՈՐԴ
տալիս է ֆրանսերէն, անգլիերէն լեզուների և նկարչութեան դասեր։
Հասցէն՝ Բեբուտօվսկայա № 56, բնակարան Եակուլովի № 7.
10—10

«Մշակի» յայտարարութիւններից օգտվողներին առաջարկվում է պատուէրներ տուած ժամանակ յիշատակել լրագրի անունը և համարը։

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՂԲԱՐՔ Բ. ԵՒ Գ. ԲԱՂԴԱՍԱՐԵԱՆՑՆԵՐԻ
Յայտնվում է Անդրկովկասի բոլոր հացավաճառներին, որ Անդրկասպեան երկրի Ասխաբադ քաղաքում վաղուց բացած ունենք ալիւրի և հացահատիկի պահեստ։ Ընդունում ենք պատուէրներ՝ ճանապարհելու ըստ պահանջման։ Պատուէրները կատարվում են իսկոյն՝ կանխավճար ստանալով իւրաքանչիւր վագոնին երկու հարիւր րուբլի։ Նմուշները ուղարկում ենք ցանկացողներին։ Տեղական օրվայ արժէքը. դեղին լաւ ցորենը՝ պուդը մինչև 1 ր. 15 կ., հասարակը՝ մինչև 1 ր. 5 կ.։ Նոյն ցորենի ալիւրը—«րադմօլը» 10 կ. թանգ։
Եղբ. Բ. եւ Գ. Տէր-Բաղդասարեանցներ
Հասցէ { Նամակների համար. Асхабадъ, Бр. Б. и Г. Тер-Багдасарянцъ / Հեռագիրների համար. Асхабадъ, Теръбагдасарянцъ
1—1

ԽՐՕՆՕՄԵՏՐ ԺԱՄԱՑՈՅՑ
ՊԱՐԻԶԵԱՆ ԺԱՄԱՑՈՅՑ „ԽՐՕՆՕՄԵՏՐ“
Ոչնչով չէ տարբերվում իսկական ոսկէ ժամացոյցից, ոսկեջրված է էլեքտրականութեան օգնութեամբ երկու երեք շերտով։ Ընթացքը ստուգված է պարիզեան գիտարանի ժամերով և այս դէպքում իրանից ներկայացնում է ժամացոյցի տեխնիկայի վերջին խօսքը։ Խփանները [крышки] գեղեցկացված են շնորհալի քանդակով։ Գինը՝ տղամարդկանց բաց № 6-ը 6 ր. 50 կ. և փակ № 13-ը 8 րուբլի։
Կանանցը լինում է միայն փակ՝ 9 րուբլի արժեցող։
Գաւառներն ուղարկելու համար գնողներից վերցվում է—Եւրոպական-Ռուսաստան 50 կ. և Ասիական՝ 75 կ.։ Ծրարելը ձրի։
Ժամացոյցն ուղարկվում է անմիջապէս պատուէր ստանալուց յետոյ։
Գրաւական ուղարկողներին ձրիաբար տրվում է ժամացոյցի շղթայ։
Պատուէրները հասցէագրել՝
Московскому Центральному Складу Часовъ
Москва, домъ Виноградова, 126.
(Ե.) 20—10

ՄԵՐ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆ Է
բերել տալ միայն մշտական օրացոյց ունեցող ժամացոյց։
Ամեն մի մարդու քիչ չի լինի պատահած, երբ նա հարկաւոր մոմենտում դժուարացել է իմանալ՝ թէ որ օրն է և ամսի քանիսը։ Քիչ կորուստ չէ եղել հէնց նրանից, որ անկարելի է եղել ստոյգ որոշել ամսաթիւը։ Դրա համար էլ իւրաքանչիւրին անհրաժեշտ պահանջ պիտի զգացվի ունենալ այնպիսի ժամացոյց, որը շարունակ կարողանայ ճշգրիտ կերպով ցոյց տալ հարկաւոր ժամանակաշրջանը։ Ես պայմանաւորվել եմ ժամացոյց-օրացոյց պատրաստող շվէյցարական խոշորագոյն ֆաբրիկաներից մէկի հետ և կարողանում եմ ուղարկել այդ տեսակ ժամացոյց չը տեսնված գնով, միայն
4 րուբլի 50 կոպէկով. 2 հատը—8 րուբլի 50 կոպէկ։
Այդ ժամացոյցը իսկական «Անկեր» է, ընթացքը 15 քարի վրա, սև պողպատից, լարելը 40 ժամը մի անգամ, մետաղէ ցիֆերբլատով, աւտոմատիկ կերպով ցոյց է տալիս օրը, ամսաթիւը և ամիսը։ Ճանապարհածախքը 1—4 ժամացոյցի համար 40 կոպ., Սիբիր—75 կ.։ Նորաձև ոսկուց կարճ շղթայ՝ բրելօկով—75 կ. և 1 ր. 50 կ., երկար շղթայ—2 ր. 50 կ. և 3 ր. 50 կ.։ Ուղարկումը վերադիր վճարով և առանց կանխավճարի։
Հասցէ. Единств. Пред И. ШТРУМФЕЛЬДЪ, Варшава, Св. Креста № 48.
Թղթակցութիւնները ռուսերէն և գերմաներէն լեզուներով։
(11, 14, 23, 28, 4, 11) 6—2

1865 թ. 1870 թ. 1882 թ. 1896 թ.
ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐ
1860.
Т.Р.А.Р.М.
С.ПЕТЕРБУРГЪ.
Իսկականները միայն այս դրոշմով
ՌՈՒՍ-ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՌԵԶԻՆԻ ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻ
ԸՆԿ. Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ
ԼՐԻՒ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
լաւ յատկութեան համար

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ	ԽԱՐԿՕՎՈՒՄ	ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳՈՒՄ
ՄՈՍԿՎԱՅՈՒՄ	ՕԴԵՍՍԱՅՈՒՄ	ԻՐԿՈՒՏՍԿՈՒՄ
ՌԻԳԱՅՈՒՄ	ՌՕՍՏՕՎՈՒՄ Դ.-Վ	ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
ԿԻԵՎՈՒՄ	ԿԱԶԱՆՈՒՄ	ՏԱՇԿԵՆՏՈՒՄ
ՎԻԼՆԱՅՈՒՄ	ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿՈՒՄ	ՍԱՐԱՏՕՎՈՒՄ

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՔԸ
կատարում է
„ԼԵՕՊՕԼԴ ՆԵՅՇԵԼԼԵՐ“
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆԸ
Նիժեգորոդեան և Իրբիտեան տօնավաճառներում
(Ե. Ու.) 50—20